

Závěrečný projekt

SP4MP_MTO2 Metodologie 2
Bc. Jana Padělková, učo: 251265

Téma:

SignWriting - znakopis

Výzkumný problém:

Využívání SignWritingu českými neslyšícími

Hlavní výzkumná otázka:

Jak je rozšířena možnost využívání zápisu českého znakového jazyka českými neslyšícími?

Vedlejší výzkumné otázky:

Jaké zkušenosti mají čeští neslyšící s využíváním SignWritingu? V jakých oblastech využívají SignWriting? Kde se naučili zápis znakového jazyka? Vědí neslyšící o tom, že existuje možnost zápisu českého znakového jazyka?

Proč je téma relevantní?

SignWriting je více využíván v zahraničí, u nás se takové oblibě netěší. Neslyšící mají často potíže naučit se český jazyk v mluvené i psané podobě, proto vidím v zápise znakového jazyka možnost, jak si neslyšící mohou psát své poznámky, myšlenky nebo příběhy. SignWriting může být využíván mnoha lidmi, např. neslyšícími dětmi ve škole, studenty českého znakového jazyka atd. Proto považuji možnost neslyšících využívat zápis znakového jazyka za důležitou.

Cíl výzkumu:

Cíl mého výzkumu je patrný z výzkumných otázek. Chtěla bych zjistit, zda neslyšící vědí o existenci SignWritingu, jaké mají zkušenosti s jeho využíváním, zda jej ovládají, využívají a v jakých oblastech jej nejvíce využívají. Protože mám hodně neslyšících spolužáků a kamarádů, zaměřím se při svém výzkumu na ně.

Strategie výzkumu:

Informanti budou lidé, kteří jsou neslyšící a používají ke komunikaci převážně znakový jazyk. Ke svému výzkumu jsem zvolila kvalitativní přístup a to zejména proto, že v České republice není SignWriting příliš rozšířený a proto zde není ani velký počet neslyšících, kteří s ním mají zkušenosti. Chtěla bych téma zkoumat více do hloubky, proto je také tento typ výzkumu vhodnější.

Metoda sběru dat:

Chtěla bych využít metody částečně standardizovaných rozhovorů. Rozhovory s neslyšícími budou probíhat ve znakovém jazyce. Tato metoda je v případě, že informanti budou uživatelé znakového jazyka vhodnější také proto, že neslyšící často nerozumí psanému textu a neradi čtou, takže by dotazníky často ignorovali. Připravím si otázky a k některým z nich i možnosti odpovědí, abych si mohla během rozhovoru odpověď informanta rychleji zaznamenat. Celkem udělám 5 rozhovorů. Informanty budu oslovovat emailem nebo osobně, pokud jsem s nimi častěji v kontaktu.

Možné etické a praktické problémy, na které mohu při výzkumu narazit:

Při výzkumu mohu narazit na neochotu poskytnout mi rozhovor. Dalším problémem může být nepochopení při vzájemné komunikaci. Znakový jazyk se učím dva roky, ale může se stát, že částečně nebudu projevu ve znakovém jazyce rozumět, protože neslyšící často využívají jiné znaky, které nemusím znát. Může se také stát, že neslyšící se bude například stydět za to, že neovládá znakový jazyk a bude uvádět nepravdivé odpovědi. Jako problematickým se může ukázat i možnost zaznamenávání odpovědí. Při projevu informanta ve znakovém jazyce je nutný stálý zrakový kontakt a není možné si při něm něco psát a ani si nemohu nahrát rozhovor na diktafon.

Ukázka ze scénáře rozhovoru:

1. Kolik je Vám let?

.....

2. V jakém věku u Vás došlo ke sluchové ztrátě?

a) Jsem neslyšící od narození

b) Ztráta sluchu nastala v prelingválním období (do 6 let věku)

c) Ztráta sluchu nastala v postlingválním období (od 6 let věku)

3. Vaši rodiče jsou:

a) slyšící

b) neslyšící

4. Navštěvoval/a jste školu pro sluchově postižené?

ANO – NE

5. Pokud ne, kde jste se naučil/a znakový jazyk?

.....

6. Ovládáte SignWriting?

ANO/NE

7. Myslíte si, že zápis českého znakového jazyka je obtížný?

ANO/NE

8. Kdy jste se poprvé setkal/a se SignWritingem?

.....

9. V jakých oblastech využíváte SignWriting?

.....

10. Proč se zajímáte o SignWriting?

.....

11. Myslíte si, že je v České republice znakový jazyk rozšířen? Proč?

.....

Terénní poznámky a záznam z prvního realizovaného rozhovoru:

První rozhovor byl zrealizován se studentkou, která se SignWritingem zabývá již delší dobu a také toto téma zpracovává ve své bakalářské práci. Studentka má nyní 26 let a je od narození neslyšící. Rodiče má oba slyšící a navštěvovala školu pro sluchově postižené.

Její první zkušenost se SignWritingem byla prostřednictvím článků na internetu. Zpočátku nechápala, o čem se tam píše a zdál se jí celý systém hodně komplikovaný. Se samotným SignWritingem se poprvé setkala v roce 2008 na semináři v Brně, kde ji problematika velice zaujala a poté navštěvovala kurz, kde se naučila ovládat zápis českého znakového jazyka. Postupně začala chápat teoretické a praktické informace. Od té doby se na SignWriting zaměřuje více a překládá do tohoto systému různé materiály. K zápisu využívá speciálního programu na počítači. Stále se schází s ostatními účastníky kurzu a společně vytvářejí nějaké příběhy nebo zapisují pohádky v SignWritingu. Nyní se věnují práci na terminologických slovnících, jejichž součástí je i zápis znaku v systému SignWriting. Myslí si, že zápis českého znakového jazyka není obtížný, ale některé znaky se obtížně zapisují.

Na poslední otázku, jestli si myslí, že je v České republice zápis českého znakového jazyka rozšířen, mi odpověděla, že se rozšiřuje velmi pomalu. Zatím není možné mluvit o příliš velkém využití v klubech neslyšících nebo ve školách pro neslyšící ve výuce. Informantka doufá, že se zápis brzy více rozšíří. Proto také tohle téma zpracovávala ve své bakalářské práci. Pro neslyšící děti je dobré číst si ve znakovém jazyce, protože mají potíže při čtení v českém jazyce. Český jazyk je pro ně cizí. Některé děti ale potíže při čtení českého jazyka nemají, to je v pořádku. Ale pokud ano, tak si rozšíří pomocí SignWritingu i znakovou zásobu a mají možnost porovnávat oba jazyky – mluvený a znakový jazyk. SignWriting je dle jejího mínění užitečný i pro slyšící, kteří se začínají učit český znakový jazyk.

Námět k modifikaci:

Informantka byla sdílná, dala mi o sobě dostatek informací. Měla jsem trochu potíže se zaznamenáváním, ale v tomto případě nejde problém vyřešit diktafonem, protože rozhovor probíhal ve znakovém jazyce. Musela bych si jej zaznamenat na kameru a to by bylo obtížnější, bylo by nutné přizvání dalšího pomocníka a poté už by byla odlišná atmosféra rozhovoru. Proto jsem si hned po rozhovoru všechny informace poznamenala a tak to budu dělat i při dalších rozhovorech.

Literatura

BULOVÁ, A. Uvedení do surdopedie. In PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno : Paido, 1998. ISBN 80-8593165-6.

FIKEJS, Jan. *SignWriting a slovníky*. UNIE, 2008, č. 7-8, s. 24.

HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. 1. vyd. Praha : Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1997. 235 s. ISBN 80-7216-006-0.

MACUROVÁ, Alena. Proč a jak zapisovat český znakový jazyk. *Speciální Pedagogika : časopis pro teorii a praxi speciální pedagogiky*, 1996, č. 1, s. 5-19. ISSN 0862-1632.

PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno : Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0.

SUTTON, Valerie. *Goldilocks & The Three Bears : Workbook & Coloring Book; SignWriting Level 1*. Fourth edition. California : The Deaf Action Committee For SignWriting, 1998. 22 s. ISBN 0-9914336-43-6.

SUTTON, Valerie. *Lessons in SignWriting : textbooks & workbook*. Third edition. California : The Deaf Action Committee For SignWriting, 2002. 188 s. ISBN 0-914336-55-X.

WÖHRMANN, Stefan. *Handbuch zur GebärdenSchrift : Lehrbuch*. Hamburg : Verlag Birgit Jacobsen, 2005. 232 s. ISBN 3-9809004-2-8.

Hypertextové odkazy:

FIKEJS, Jan. *SignWriting ve školách*. [online]. [cit. 2011-05-20]. Dostupné na WWW: <<http://ruce.cz/clanky/147-signwriting-ve-skolach>>.

FIKEJS, Jan. *Český znakový jazyk je přirozený... : O znakovém jazyce ve znakovém jazyce* [online]. 2008 [cit. 2011-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://ruce.cz/clanky/639-cesky-znakovy-jazyk-je-jazyk-prirozeny>>.

FIKEJS, Jan. SignWriting - Číst a psát znakový jazyk. *Info-Zpravodaj* [online]. 2005, č. 4 [cit. 2011-05-20]. Dostupné na WWW: <<http://ruce.cz/clanky/80>>.

SUTTON, Valerie. *Co je SignWriting* [online]. 2006 [cit. 2011-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://ruce.cz/clanky/427-co-je-signwriting>>.

Zákon č. 384/2008 Sb. o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. [online]. [cit. 2011-05-20]. Dostupné na WWW: <<http://ruce.cz/clanky/506-zakon-o-komunikacnich-systemech-neslysicich-a-nedoslychavych-osob>>

Zajímavé téma, až na jednu jste si zvolila dobré výzkumné otázky. Doporučuji ještě některé věci ujasnit a zkoumat pestřejší skupinu osob.